

NOWE FRAZEMY W DYSKURSIE POLITYCZNYM. ODTWARZALNE SPOSOBY KOŃCZENIA WPISU W SERWISIE SPOŁECZNOŚCIOWYM X (DAWNY TWITTER)

BOGUMIŁ GASEK
University of Wrocław
bogumil.gasek@uwr.edu.pl
ORCID: 0000-0002-9213-0181

ABSTRAKT

Celem niniejszego artykułu jest charakterystyka semantyczno-pragmatyczna nowych frazemów (odtworzalnych jednostek języka) używanych do kończenia wpisu (tweetu) w komunikacji społeczno-politycznej w serwisie społecznościowym X (dawniej Twitter). Do analizy wykorzystano wpisy w X publikowane w latach 2021-24 przez polskich polityków, komentatorów politycznych, dziennikarzy, liderów opinii wraz z tysiącami interakcji w postaci odpowiedzi publikowanych przez obserwatorów.

SŁOWA KLUCZOWE: dyskurs polityczny, frazemy, odtwarzalne jednostki języka, komunikacja w mediach społecznościowych, serwis społecznościowy X (Twitter).

NOVES FRASES EN EL DISCURS POLÍTIC. FORMES REPRODUCIBLES DE FINALITZAR ELS TUI TS AL SERVEI DE XARXES SOCIALS X (ANTIGUMENT TWITTER)

RESUM

L'objectiu d'aquest article és descriure les característiques semàntiques i pragmàtiques de noves frases (unitats reproductibles del llenguatge) utilitzades per acabar una entrada (tuit) en comunicació sociopolítica al servei de xarxes socials X (abans Twitter). Per a l'anàlisi es van utilitzar els tuits a la X dels anys 2021-24 publicats per polítics polonesos, comentaristes polítics, periodistes, influencers juntament amb milers d'interaccions en forma de respostes publicades pels seguidors.

PARAULES CLAU: discurs polític, frases fetes, expressions multiparaules reproductibles, comunicació a les xarxes socials, servei de xarxes socials X (Twitter).

NEW PHRASES IN POLITICAL DISCOURSE. REPRODUCIBLE WAYS OF ENDING TWEETS ON THE SOCIAL NETWORKING SERVICE X (FORMERLY TWITTER)

ABSTRACT

The purpose of the present article is to describe the semantic and pragmatic characteristics of new phrases (reproducible units of language) used to end an entry (tweet) in socio-political communication on the social networking service X (formerly Twitter). We analyzed the tweets in X in the years 2021-24 published by Polish politicians, political commentators, journalists, influencers along with thousands of interactions in the form of responses published by followers.

Data de recepció: 29/VIII/2024
Data d'acceptació: 30/IX/2024
Data de publicació: desembre 2024

KEYWORDS: political discourse, phrases, reproducible multiword expressions, communication in social media, social networking service X (Twitter).

1. WPROWADZENIE

Komunikacja polityczna oprócz tradycyjnej przestrzeni telewizyjnej, prasowej i radiowej równolegle funkcjonuje w przestrzeni internetowej, czego jednym z przejawów jest przekaz informacji, wymiana poglądów oraz spory polityczne w mediach społecznościowych. Wśród tych ostatnich jednym z najważniejszych we wspomnianym zakresie jest serwis społecznościowy X (do lipca 2023 r. Twitter). Działający od 2006 roku serwis z czasem stał się ważnym narzędziem w rękach polityków. Jak podaje Mirosław Lakomy relacje w „Twiterrze” z wydarzeń w Iranie w 2009 r., dzięki którym świat dowiedział się o tamtejszej sytuacji „uruchomiły proces błyskawicznej popularyzacji tego medium” (Lakomy 2014: 155). Natomiast – jak się wydaje – szczególną rolę w popularyzacji Twittera wśród polityków odegrał Donald Trump, kandydat, a następnie zwycięzca wyborów prezydenckich w USA w 2016 roku, dla którego: „Konto w serwisie Twitter stało się [...] głównym nośnikiem komunikatów politycznych oraz narzędziem w walce z mediami” (Maguś 2018: 17). Obecnie konta na X posiadają głowy państw, premierzy, ministrowie, instytucje rządowe, politolodzy, eksperci, komentatorzy życia politycznego dziennikarze i inni. Bardzo atrakcyjna forma krótkich wpisów (tweetów) pozwala na błyskawiczne przekazywanie nowych informacji, ale również tworzenie kampanii wyborczych, przekazów propagandowych, kształtowania opinii itp. Komunikacja na X jest wielostopniowa, albowiem na wpis mogą reagować inni uczestnicy, również mało znani szerszemu ogółowi oraz anonimowi (pomijam w niniejszym tekście zjawiska opłacanych użytkowników powielających wielokrotnie wcześniej przygotowane teksty, w tym również działania tak zwanych „farm trolli” oraz problem automatycznych generatorów tekstów, jako wychodzące poza ramy danej publikacji). Możliwość w miarę swobodnego (ograniczonego blokowaniem poszczególnych użytkowników) odpowiadania na tweety tworzy złożone wielostopniowe interakcje pomiędzy autorem wpisu, a jego followersami (obserwującymi) oraz pomiędzy poszczególnymi autorami komentarzy. Twitter (obecnie „X”) pozwala natychmiast reagować na wydarzenia i – w pewnym stopniu – zapewne również kształtować je. Można mówić o mechanizmie „responsywności Twiterra, czyli możliwości błyskawicznego docierania do opinii publicznej z informacjami ważnymi dla nadawcy i szerokiej masy jego odbiorców” (Lakomy 2014: 153).

Fenomen X polega na możliwości wstępowania w interakcje przez przedstawicieli każdej grupy społecznej, co tworzy niezwykle interesującą formę komunikacji, w której współlistnieją elementy wszystkich stylów języka (oficjalny komunikat prezydenta czy premiera może spotkać się z kąśliwą, ale sformułowaną zgodnie z normą literacką ripostą przedstawiciela opozycji i

jednocześnie z potocznym, niekiedy rozchwianym stylistycznie czy nawet wulgarnym wpisem anonimowego albo przynajmniej nie znanego ogółowi użytkownika). Należy podkreślić, że w serwisie X funkcjonują osoby prowadzące działalność publiczną i/lub medialną poza nim (politycy, dziennikarze, komentatorzy znani z mediów tradycyjnych), jak i osoby, które uzyskały popularność jako komentatorzy w Twitterze / X i stały się liderami opinii, a więc postaciami kształtującymi poglądy określonej grupy odbiorców. Części z nich ujawnia swoje nazwiska, część znana jest pod pseudonimem. Barbara Sobczak zwraca uwagę na to, że

w zależności od tego, z jakim układem ról nadawczo-odbiorczym mamy do czynienia, komunikacja na Twitterze może mieć albo charakter składania oświadczeń do bardziej lub mniej wyobrażonego odbiorcy, albo pogawędki między dobrymi znajomymi. To nadawca – uwzględniając swój status (publiczny, prywatny, instytucjonalny), cele komunikacyjne, ale też zasięg oddziaływania (rzeczywistą bądź planowaną liczbę obserwatorów), określa styl komunikacji. (Sobczak 2020: 38-39)

Zdaniem Bogusława Skowronka X jest serwisem mikroblogowym „kreującym formy i kierunki dyskursu ideologicznego” (Skowronek 2024: 133). Dodać należy, że wpisy w tym medium mogą zawierać linki, zdjęcia, memy, krótkie filmy.

Wszystkie wymienione cechy serwisu X sprawiają, że dostarcza on niezwykle ciekawego i aktualnego materiału badawczego. W niniejszym artykule dokonam charakterystyki materiału frazematycznego stosowanego w funkcji zakończenia wypowiedzi wyekscerpowanego z wpisów znanych polskich polityków (m.in. Roman Giertych i Patryk Jaki), dziennikarzy (m.in. Sławomir Jastrzębowski, Łukasz Warzecha), komentatorów politycznych (m.in. Adam Wielomski), liderów opinii (m.in. @katarynaaa) w okresie 2021-2024 r., które wraz tysiącami interakcji innych użytkowników (zarówno negatywnych i jak i pozytywnych) dają obszerny materiał badawczy. Pomijam przy tym szczegółową analizę zdjęć, memów i filmików jako wymagającą zastosowania innego narzędzia badawczego – analizy multimodalnej (por. np. Loewe 2023: 213).

Celem analizy materiału jest ujawnienie nowych frazemów w funkcji zakończenia wypowiedzi w komunikacji polityczno-społecznej w serwisie X. Terminu frazem używam w znaczeniu zaproponowanym przez Wojciecha Chlebdę:

Frazemem jest ta forma językowa, której mówiący regularnie używają dla zwerbalizowania tego, co w danej chwili chcą powiedzieć, która więc w określonej sytuacji jest zwyczajowo reprodukowana dla wyrażenia danej wiązki sensów. (Chlebda 2009: 15)

Pojęcie frazemu pozwala na szerokie spojrzenie na tworzenie tekstów i komunikację, w których to na pierwszy plan wysuwa się kwestia odtwarzalności, a więc powielania przez użytkowników języka znanych im już wcześniej

jednostek, które wyrażają określone „wiązki sensów”. Zasoby frazematyczne języka są bardzo obszerne, natomiast użycie frazemu odpowiada zasadzie ekonomii języka – pozwala w zazwyczaj zwartej, wcześniej zapamiętanej formie zwerbalizować określoną wiązkę sensu. Badania różnorodnych tekstów pozwalają mówić o forumuliczności bądź reprodukowalności (por. Chlebda 2020: 43) jako stałej cesze komunikacji językowej. Elementami odtwarzalnymi są najczęściej jednostki ponadśłowne, chociaż do różnych sytuacji komunikacyjnych przypisane są również produkty jednosłowne (por. *Cześć!; Żegnam*). Zakończenie wymiany zdań, w tym również wypowiedzi polemicznej może być wyrażone przez pewien odtwarzalny i powtarzalny zasób jednostek jednosłownych i frazemów, np. *dziękuję, dziękuję za uwagę; do widzenia; żegnam; to wszystko; pot. to by było na tyle; pot. to tyle; tyle w temacie*; i wiele innych dawno obecnych w zasobach frazematycznych polszczyzny. Jednak komunikacja w specyficznym ze względu na wymienione już właściwości serwisie X sprzyja kształtowaniu się nowych lub utrwalaniu funkcjonujących już wcześniej, a stosowanych głównie w innych portalach społecznościowych frazemów, np. Facebook, serwisie internetowym Youtube (por. uwagi Macieja Raka o nowych frazemach w serwisie Youtube; Rak 2020: 177-180) oraz bardziej tradycyjnych internetowych sferach komunikacyjnych jak blog, forum, czy komentarze pod artykułami na portalach internetowych (ta ostatnia sfera przechodzi do historii ze względu na odłączenie możliwości komentowania artykułów przez część znanych polskich portali) frazemów.

2. ANALIZA MATERIAŁU FRAZEMATYCZNEGO

Spróbuję wymienić powtarzalne, ulegające standaryzacji sposoby kończenia wpisu w serwisie X analizując ich znaczenie, sposób użycia i dodatkowe funkcje pełnione w komunikacji.

2.1. *Dla kolegi pytam*

Tweet dotyczący kontrowersyjnych i często wstydlivych treści niejednokrotnie kończy się zdaniem *Dla kolegi pytam*.

- (1) @speedy5_3 Replying to @sjastrzebowski
Jak Witek anulowała wyniki głosowania i zarządzała reasumpcję też byłeś taki krytyczny? *Dla kolegi pytam*. (09/09/2024)¹

Replika ma strukturę dwustopniową. Autor najpierw zadaje pytanie, które sugeruje, że adresat krytykuje za podobne negatywne działania przedstawicieli tylko jednej opcji politycznej (Sławomir Jastrzębowski, do którego jest skierowana replika, krytykował Donalda Tuska), a następnie dodaje, że rzekomo pytanie interesuje jedynie jego kolegę. Funkcja tego frazemu polega na

¹ Dostępne na: https://x.com/speedy5_3/status/1833151086758134141 [Data dostępu: 23/09/2024].

wprowadzeniu efektu ironii, pewnej miary lekceważenia wobec adresata i zamienia pytanie w rodzaj zarzutu i wyrzutu. Tego typu konstrukcja wpisu-repliki jest powszechna na X. Warto zaznaczyć, że taki frazem pierwotnie funkcjonował (i funkcjonuje) jako marker wstydlivego pytania dla samego autora. W takim znaczeniu został użyty np. w kampanii promującej profilaktykę uroonkologiczną. Autorzy akcji wyjaśniają jej nazwę w następujący sposób:

Choroby urologiczne wciąż mogą być tematem tabu. Stąd też tytuł kampanii „#dlaKOLEGIpytam”, nawiązujący do zwrotu często używanego na forach internetowych, gdy uczestnicy dyskusji chcą pozostać anonimowi. (15/11/2023)²

2.2. *Możecie hejtować*

X daje możliwość publikowania wpisów w dość swobodnej formie, nierzadkie są zatem użycia wulgaryzmów, inwektyw, przejawy agresji językowej, przybierające niekiedy formę hejtu (hejt można rozumieć jako „taki komunikat językowy, w którym zawarta jest nienawiść skierowana ku temu, do czego komunikat ten się odnosi”; Olczyk 2017: 27).

Mechanizm uprzedzenia negatywnej reakcji znajduje swój językowy wyraz w rozpowszechnionym sposobie kończenia wpisu, jakim jest frazem *możecie hejtować*. W ten sposób autor sygnalizuje, że swój wpis uważa za kontrowersyjny z jednoczesnym wyrażeniem obawy przed ujawnieniem własnych (dyskusyjnych / niepopularnych) poglądów oraz prognozowaniem negatywnej reakcji. Spójrzmy na przykład:

- (2) @Mborusins
Też byście tak spokojnie w tłumie, na wiecu siedzieli po strzałach. A jak byście dostali rykoszetem w ucho, to mieli byście siłę na taki gesty. *Możecie hejtować*. (14/07/2024)³

W pierwszej części wpisu poprzez zadanie pytania retorycznego autorka zdaje się sugerować, że zamach na kandydata na prezydenta Stanów Zjednoczonych Donalda Trumpa 13 lipca 2024 r. był inscenizacją. Frazem *możecie hejtować* uprzedza negatywną reakcję potencjalnych odbiorców, ale jednocześnie wskazuje na świadomość autorki, że jej wpis jest co najmniej dyskusyjny. Ponadto ze względu na powszechność hejtu w mediach społecznościowych użycie danego frazemu może wynikać z przeciwnych intencji do dosłownego znaczenia – w rzeczywistości to nie zachęta do krytyki, ale próba wytrącenia oręża z rąk oponentów poprzez wyrażenie wprost myśli, że ich słowa zostaną odebrane przez autora komunikatu jako hejt. Ponadto dany frazem może być rozpatrywany również jako przejaw pewnego nadużycia komunikacyjnego – podjętego z góry założenia, że negatywna reakcja, krytyka tweetu, będzie nosić

² Dostępne na: <https://www.proto.pl/aktualnosci/ruszyla-akcja-dlakolegipytam-pzu-zdrowie/> [Data dostępu: 23/09/2024].

³ Dostępne na: <https://x.com/MBorusins/status/1812419547581890833> [Data dostępu: 21/09/2024].

znamiona hejtu. W szerszym ujęciu może być również odczytywana jako element obronnej strategii komunikacyjnej: ‘wiem, że będę krytykowany, ale nie boję się tego, pozwalam wam (przeciwnikom / hejterom) na danie upustu emocjom’.

O utrwaleniu się jednostki *możecie hejtować* świadczy również jej użycie we wtórnym, humorystycznym znaczeniu jako przewrotnego / żartobliwego podsumowania wypowiedzi na niezbyt poważny temat, który tylko w humorystycznym ujęciu mógłby wywołać hejt:

- (3) @KarolKrasz
Dzisiaj postanowiłem zrobić sobie leczo. Nie będę wymieniał zastosowanych składników bo to oczywiste, niestety nie ma cytryny i nie robiła komisarzowa. *Możecie hejtować*. (06/09/2024)⁴

Wpis jest opatrzony trzema emotikonami oraz zdjęciami, które rzeczywiście przedstawiają efekty popisów kulinarnych autora.

2.3. *Nie ma za co. Mam nadzieję, że pomogłem*

Frazem *Nie ma za co. Mam nadzieję, że pomogłem* lub jego wariant *Mam nadzieję, że pomogłem* zwykle kończy polemiczny wpis. Wyraża przekonanie o własnej racji oraz stawia autora takiej formuły w wyższej pozycji komunikacyjnej – to on wyjaśnia (a więc posiada wiedzę i kompetencje), to on ma rację, a jego wyjaśnienia (pomoc) zasługiwałyby na wdzięczność, której on jednak rzekomo nie oczekuje.

- (4) @86_oley Replying to @MichalMichalak
Kiedyś jak nas coś nie interesowało albo drażniło to można było odejść od rozmawiającej grupy, dziś wystarczy nie klikać w link. *Mam nadzieję że pomogłem, nie ma za co*. (08/02/2022)⁵

2.4. *Tylko Polski szkoda*

W podobnej funkcji – podsumowania niekorzystnego, niepożądanego, zjawiska, zdarzenia, negatywnej wypowiedzi w opinii autora wpisu może zostać użyte wyrażenie *Tylko Polski szkoda*. Por.:

- (5) @ArturDziambor
Oni nie są źli, oni są niekompetentni. Pojęcia nie mają co zrobili, wybuchła im ta petarda w ręce i pojęcia nie mają co z tym zrobić. *Tylko Polski szkoda...* (21/07/202)⁶

Widzimy dwuczęściową strukturę wpisu. W pierwszej części autor negatywnie charakteryzuje ówczesną ekipę rządową z krótkim odniesieniem do jej błędów, a w drugiej za pomocą omawianego frazemu wskazuje (uciekając się przy tym do pewnego patosu) skutki polityki rządzących dla kraju.

⁴ Dostępne na: <https://x.com/KarolKrasz/status/1832038520459874409> [Data dostępu: 21/09/2024].

⁵ Dostępne na: https://x.com/86_oley/status/1491016681551847431 [Data dostępu: 22/09/2024].

⁶ Dostępne na: <https://x.com/ArturDziambor/status/1550134919640371200> [Data dostępu: 22/09/2024].

Dany frazem może być używany również w znaczeniu bardziej literalnym:

- (6) @PtrykJaki
Gratulacje dla Włochów. Grali najlepiej w całym turnieju. Kończą się wspaniałe mistrzostwa. Pełne emocji, dobrej piłki. *Tylko Polski szkoda.* #Euro2020Final #ENGITA #ITA #EURO2020. (11/07/2021)⁷

Wpis dotyczy słabego występu reprezentacji Polski na Mistrzostwach Europy w piłce nożnej w 2021. Teoretycznie możliwa byłaby podwójna aktualizacja frazemu – w znaczeniu dosłownym ('słaba gra reprezentacji') oraz przenośnym ('kiepska sytuacja w kraju'), jednak odrzucam taką interpretację, gdyż autorem jest członek ekipy sprawującej w tym czasie władzę w Polsce.

Na zasadzie kontrastu rozpatrywany frazem również podsumowuje mniej poważne zdarzenie, poprzez zestawienie banalnej sytuacji z odwołaniem do wysokich wartości – losu Państwa. Niech za przykład posłuży poniższy wpis zilustrowany zdjęciem obiadu:

- (7) @PiotrWiel
Czysta raz! Bitki schabowe w sosie pieczarkowym. Za @pisorgpl był kotlet na pół talerza, ale chcieliście @donaltdusk, to macie. Ja wytrzymam, *tylko Polski szkoda.* (18/02/2024)⁸

2.5. *Nie zapraszam do dyskusji, bo nie ma o czym*

W swoim zasadniczym znaczeniu dane wyrażenie kończy dobitną wypowiedź autora, która jego zdaniem nie powinna budzić wątpliwości, jak w poniższym przykładzie:

- (8) @AgaSiewiereniuK
Jedną jedyną rzecz, dobrą dla Polaków może zrobić Hennig-Kloska i Zielińska. Zajmie im to raptem niespełna minutę. Podpisać wniosek o dymisję. *Nie zapraszam do dyskusji, bo nie ma o czym.* (17/09/2024)⁹

W tym wpisie widzimy bardzo krytyczną opinię o dwóch paniach minister w obecnym rządzie premiera Tuska z propozycją rezygnacji przez nie ze stanowiska. Analizowany frazem podkreśla przekonanie autorki o bezdyskusyjności danego postulatu. Z drugiej jednak strony frazem występuje również w odniesieniu do spraw mniej poważnych, będąc wówczas humorystycznym sposobem zwrócenia uwagi na gust i upodobania danego autora, jak w poniższym wpisie, zilustrowanym zdjęciem i informacjami w języku angielskim o serialu animowanym Transformersy (*The Transformers*).

⁷ Dostępne na: <https://x.com/PtrykJaki/status/1414343696842100738> [Data dostępu: 22/09/2024].

⁸ Dostępne na: <https://x.com/PiotrWiel/status/1759278392451494229> [Data dostępu: 21/09/2024].

⁹ Dostępne na: <https://x.com/AgaSiewiereniuK/status/1836136764009816386> [Data dostępu: 23/09/2024].

- (9) @komputerow
Bez dwóch zdań – najlepsza kreskówka w historii. *Nie zapraszam do dyskusji bo nie ma o czym.* (18/09/2024)¹⁰

Użycie dosadnego, charakterystycznego dla dyskursu politycznego, sformułowania w kontekście kreskówki pozwala zwielokrotnić efekt koncentracji uwagi odbiorców na treści tweeta i hiperbolizować atrakcyjności serialu. Widoczna jest powtarzalność użycia frazemu w kontekście pozytywnej oceny jakiegoś dzieła filmowego, utworu, programu. Porównajmy:

- (10) @Rysiekmisia2
Psy 2 to najlepsza z polskich dwójek, kontynuacja jedyńki. *I nie zapraszam do dyskusji, bo nie ma o czym.* (23/08/2024)¹¹
- (11) @katarynaaa
Stan Wyjątkowy to bardzo dobra audycja jest. *Nie zapraszam do dyskusji, bo nie ma o czym.* (05/11/2022)¹²

Dany frazem jest zatem używany regularnie jako zakończenie wypowiedzi na niezbyt poważny temat, dotyczący np. hobby, przysmaków, sposobów spędzania wolnego czasu i in.

2.6. *Potwierdzam, byłem tym / tą [...]*

Liczne komentarze, wykraczające poza Twitter (por. np. artykuły w wydaniach elektronicznych popularnych czasopism i mediach elektronicznych):¹³ wywołał wpis dziennikarz Patryka Misia. Przytoczmy w całości:

- (12) @PATRYKMIS
Starszy pan w pociągu poprosił, żebym wrzucił jego bardzo ciężką walizkę na górną półkę. Zrobiłem to. Pan wyjął portfel i chciał mi dać aż 10 zł „za fatywę”. Odmówiłem, mówiąc, że ja nie potrzebuję i żeby dał na WOŚP. Powiedział, że na Owsiaka to on nigdy nie da. Zdjąłem walizkę. (30/01/2022)¹⁴

Wyrażano wątpliwości, czy tweet przedstawia autentyczną sytuację, czy jest pewną prowokacją. Wśród części odbiorców wywołał on oburzenie i krytykę, wśród innych poparcie i entuzjazm. Jednak pojawiła się również ironiczna / prześmiewcza replika w dwóch wariantach. Przytoczmy je:

¹⁰ Dostępne na: <https://x.com/komputerow/status/1836289649293103331> [Data dostępu: 23/09/2024].

¹¹ Dostępne na: <https://x.com/Rysiekmisia2/status/1826751409884184636> [Data dostępu: 21/09/2024].

¹² Dostępne na: <https://x.com/katarynaaa/status/1588943845546655744> [Data dostępu: 21/09/2024].

¹³ Por., np. „Starszy pan w pociągu poprosił, żebym wrzucił ciężką walizkę...”, Szokujące zachowanie dziennikarza Onetu, 30/01/2022, Tygodnik Solidarność, dostępne na: <https://www.tysol.pl/a78232-starszy-pan-w-pociagu-poprosil-zebym-wrzucil-ciezka-walizke-szokujace-zachowanie-dziennikarza-onetu> [Data dostępu: 23/09/2024]; Żenada! Wydawca “Onet Rano” chwali się, że pomógł staruszkowi. Co wydarzyło się, gdy mężczyzna powiedział, że nie wspiera WOŚP?, 30/01/2022, dostępne na: <https://wpolityce.pl/spoleczenstwo/583716-zenujacy-wpis-wydawcy-onet-rano-w-tle-wosp> [Data dostępu: 23/09/2024].

¹⁴ Dostępne na: <https://x.com/PATRYKMIS/status/1487769784561324033> [Data dostępu: 21/09/2024].

- (13) @TygodnikNIE Replying to @PATRYKMIS
Potwierdzam, *byłem tą walizką*. (30/01/2022)¹⁵
- (14) @PolitBorsuk Replying to @ patrykmis
Potwierdzam, *byłem tą walizką*. (30/01/2022)¹⁶
- (15) @IonBazan Replying to @ patrykmis
Tak było, *byłem tą walizką*. (31/01/2024)¹⁷

Dwa pierwsze zawierają frazem w identycznej formie: *Potwierdzam, byłem tą walizką*. Analiza innych wpisów wskazuje na to, że mamy do czynienia z frazą werbalną, która stanowi matrycę składniową o strukturze półotwartej (część elementów leksykalnych jest stała, część wariantywna (por. rozważania Kamila Wabica na temat frazemu *kto [...], ten się w cyrku nie śmieje*; Wabiec 2021: 117). W przytoczonym frazemie za odtwarzalną konstrukcję uznalibyśmy *Potwierdzam byłem tą / tym [...]* W miejscu wielokropka może pojawić się w zasadzie dowolny leksem odnoszący się do wyjściowego wpisu i mający go zdezawuować, bądź ośmieszyć. Przytoczmy kilka przykładów replik:

- (16) @PawJakim
Potwierdzam. Ja byłem tym mikrofonem. (04/05/2024)¹⁸ (W odpowiedzi na wpis dotyczący rzekomo złego nagłośnienie w trakcie przemówienia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Marcina Kierwińskiego w czasie obchodów Dnia Strażaka w dn. 04 czerwca 2024 r.).
- (17) @MacadoMP Replying to @zielinska_aniaa
Potwierdzam, byłem tym weselem. (18/05/2023)¹⁹ W odpowiedzi na tweet o następującej treści:
- (18) @zielinska_aniaa
Znajoma wczoraj kilka godzin płakała, ponieważ nie dostała zaproszenia na wesele swojej siostry. Powód? Ona głosuje na PIS, siostra na PO. Nawet komuniści tak nie podzielili narodu jak zrobił to Tusk i jego telewizja. (17/05/2023)²⁰
- (19) @Pawel_1984RRR Replying to @natematpl
Potwierdzam, byłem tym niemieckim wywiadem. (19/08/2024)²¹ W odpowiedzi na absurdalny tweet portalu Natemat.pl:
- (20) @natematpl
Chcieli zwerbować dr. Chociana? Zapytaliśmy niemiecki wywiad o rewelacje naukowca. (19/08/2024)²²
- (21) @Vidmooo
Potwierdzam, byłem tą dziurką od klucza. (02/06/2023)²³ W odpowiedzi na:
- (22) @GiertychRoman: Komiczna sytuacja podczas wizyty [czy też przeszukania?] CBA w moim biurze. Pracownicy sekretariatu zamknęli ich w poczekalni, żeby poczekali na przyście adwokata. Gdy adwokat mający dyżur wszedł dość gwałtownie do poczekalni okazało się, że klamką drzwi uderzył w głowę podsłuchującego przez

¹⁵ Dostępne na: <https://x.com/TygodnikNIE/status/1487789364268736521> [Data dostępu: 22/09/2024].

¹⁶ Dostępne na: <https://x.com/PolitBorsuk/status/1487809957701562368> [Data dostępu: 22/09/2024].

¹⁷ Dostępne na: <https://x.com/IonBazan/status/1487969861548400641> [Data dostępu: 22/09/2024].

¹⁸ Dostępne na: <https://x.com/PawJakim/status/1786832210667979158> [Data dostępu: 28/09/2024].

¹⁹ Dostępne na: <https://x.com/MacadoMP/status/1659090865795612673> [Data dostępu: 28/09/2024].

²⁰ Dostępne na: https://x.com/zielinska_aniaa/status/1658806723509927939 [Data dostępu: 28/09/2024].

²¹ Dostępne na: https://x.com/Pawel_1984RRR/status/1836822642894196914 [Data dostępu: 28/09/2024].

²² Dostępne na: https://x.com/Pawel_1984RRR/status/1836822642894196914 [Data dostępu: 28/09/2024].

²³ Dostępne na: <https://x.com/GiertychRoman/status/1664614871877447684> [Data dostępu: 28/09/2024].

dziurkę do klucza agenta cba, który się przewrócił. Mam nadzieję panie Wąsik, że nic się nie stało? Pegasus miał jednak dla was sporo zalet, prawda? (02/06/2023)²⁴

Fraza może zostać uzupełniona właściwie dowolnym leksemem nawiązującym do wyjściowego tweetu – określeniem osoby, nazwą przedmiotu, zjawiska, co pozwala sprowadzić tenże wpis do absurdu (por. np.: *Potwierdzam, byłem tym budownictwem; Potwierdzam byłem tymi młodymi ludźmi*, 23/12/2023²⁵ i in.).

Z kolei przytaczany już frazem *Tak było, byłem tą walizką* oceniam jako kontaminację dwóch frazów – omówionej wyżej konstrukcji syntaktycznej *Potwierdzam byłem tą/tym [...]* i frazemu *Tak było, nie zmyślam*. Ten ostatni nosi znamiona jednostki reprodukowalnej w znaczeniu repliki podważającej wiarygodności opisu zdarzeń czy określonego twierdzenia. Por.

- (23) @LukMajchrzyk
Dzień dobry, tu infolinia niemieckiego wywiadu. Ostrzegamy, że rozmowa może być nagrywana. Jeśli chcesz porozmawiać o naszej siatce agentów, wciśnij „1”. *Tak było, nie zmyślam...* (20/09/2024)²⁶

Parodystyczny wpis kończy się frazemem, który dopełnia efektu parodii, ale jednocześnie wskazuje odbiorcy, że tweeta nie należy odbierać dosłownie. Jest to o tyle istotne, że odbiorcy nie zawsze dostrzegają ironię. Pojawiają się nawet (żartobliwe): propozycje oznaczania ironii specjalnym znakiem / symbolem we wpisie. Spójrzmy na dwa charakterystyczne tweety:

- (24) @Slawek_Konin Replying to @PatrykSlowik
Takie czasy, że sarkazm i ironię należy oznaczać hasztagiem. (13/01/2023)²⁷
- (25) @JacekPiekara
Po smutnych doświadczeniach z brakiem zrozumienia wśród części czytających, podobne komentarze opatrywałem znacznikami <IRONY MODE ON> oraz <IRONY MODE OFF> Co ciekawe i to nie zawsze pomagało. (13/01/2023)²⁸

Zostały on opublikowane jako odpowiedzi do następującego wpisu ilustrującego potrącenie kobiety na przejściu dla pieszych z winy kierowcy, który wywołał po dosłownym odczytaniu oburzenie i protesty u części odbiorców:

- (26) @PatrykSlowik
No może i kierowca samochodu trochę przesadził, ale piesza ewidentnie nie zachowała należytej ostrożności. Nie spojrzała za siebie, widać, że nie była w pełni skupiona na przechodzeniu przez ulicę. Powinna też iść trochę szybciej, to by uniknęła zderzenia z autem. (13/01/2023)²⁹

²⁴ Dostępne na: <https://x.com/GiertychRoman/status/1664614871877447684> [Data dostępu 22/09/2024].

²⁵ Dostępne na: <https://x.com/JOkocza/status/1738663654466195538> [Data dostępu: 28/09/2024].

²⁶ Dostępne na: <https://x.com/LukMajchrzyk/status/1837065177469948212> [Data dostępu: 28/09/2024].

²⁷ Dostępne na: https://x.com/Slawek_Konin/status/1613983540336820229 [Data dostępu: 30/09/2024].

²⁸ Dostępne na: <https://x.com/JacekPiekara/status/1613910832064208897> [Data dostępu: 30/09/2024].

²⁹ Dostępne na: <https://x.com/JacekPiekara/status/1613910832064208897> [Data dostępu: 30/09/2024].

Wydaje się, że niezrozumienie ironii w poszczególnych tweetach może wynikać między innymi z przynależności do różnych „medialnych wspólnot komunikacyjnych” (termin za: Skowronek 2024: 18) uczestników komunikacji. Dodać należy, że wpisy w X ze względu na zwięzłą formę, ale również na „projektowanie” przez nadawcę swojego odbiorcy jako osoby / osób o zbliżonym zasobie wiedzy charakteryzuje często fragmentaryzm, który należy rozumieć jako „niepełne, częściowe odtworzenie fragmentu rzeczywistości” (Kiklewicz 2020: 130), wynikające z tego, że „w wielu sytuacjach komunikacyjnych nadawcę i odbiorcę łączą więzi wspólnotowe, np. wspólna wiedza o świecie, wspólne doświadczenia (tamże)”.

Frazem *Tak było, nie zmyślam* może zostać wzmocniony innym, funkcjonującym jako indyktor ironii frazemem: *Potwierdzone info*, jak w poniższym przykładzie:

- (27) @TDLipinski
Ruscy mu kazali powiedzieć, że zbiornik w Mietkowie puścił. *Tak było, nie zmyślam. Potwierdzone info.* (17/09/2024)³⁰

Warto zauważyć, że powyższy frazem bardzo często pojawia się w innym kontekście – w tweecie widoczny jest filmik, zdjęcie albo mem, a zawartość werbalna sprowadza się jedynie do przytoczonego frazemu.

Frazemy *Potwierdzam, to ja byłem tą / tym [...]* i *Tak było, nie zmyślam* pełnią w komunikacji w X podobną funkcję jak wcześniej w komunikacji „przedinternetowej” skrzydlatyizm pochodzenia reklamowego *a świstak siedzi i zawija je w sreberka* (ten frazem omawia np. Jerzy Bralczyk (Bralczyk 2005: 13-14)) czy tradycyjne *ja tam byłem, wino i miód piłem* oraz *baju, baju, będziesz w rajku*, a więc reprodukowalnych werbalizatorów stwierdzenia ‘nie wierzę w twoją opowieść / relację’, ‘konfabulujesz’.

2.7. *A nie, czekaj*

Frazem ten jest stosowany do wskazania na sprzeczne opinie wygłaszane przez tą samą osobę w różnym czasie i w różnych okolicznościach. Wówczas tweet zazwyczaj ma następującą konstrukcję – przytacza się zwykle w skróconej formie czyjaś wypowiedź albo po prostu jej sedno, po czym po wspomnianym frazemie przypomina się przeciwstawną wypowiedź tejże osoby. Rozpatrzmy na przykładzie:

- (28) @wojciechnaja
Zbiorniki zaporowe niszczą przyrodę... *a nie, czekaj.* (17/09/2024)³¹

³⁰ Dostępne na: <https://x.com/TDLipinski/status/1836139682226139588> [Data dostępu: 29/09/2024].

³¹ Dostępne na: <https://x.com/wojciechnaja/status/1835615779305197934> [Data dostępu: 28/09/2024].

To zdanie nawiązuje do tweeta obecnej minister Urszuli Sary Zielińskiej z 03 listopada 2020 r.:

- (29) W dobie zmiany klimatu i postępującego problemu suszy, inwestowanie w zbiorniki zaporowe niszczące przyrodę jest w naszej ocenie najgorszym możliwym rozwiązaniem. (15/09/2024)³²

a po frazemie *a nie, czekaj* przytaczane są słowa pani minister z okresu powodzi w 2024 roku o pozytywnej roli zbiorników zaporowych Quote @Ula_Zielinska:

- (30) @Ula_Zielinska
Jesteśmy na Opolszczyźnie, Śląsku i Dolnym Śląsku razem z samorządowcami i zespołami zarządzania kryzysowego. W województwie śląskim zbiornik #RacibórzDolny ochrania dużą część regionu. Bardzo dobra robota @WodyPolskie i pani prezes Joanny Kopczyńskiej. Nie zmienia to niestety W województwie śląskim zbiornik #RacibórzDolny ochrania dużą część regionu. Bardzo dobra robota @WodyPolskie i pani prezes Joanny Kopczyńskiej. Nie zmienia to niestety faktu, że wiele miast i mniejszych miejscowości zostało zalanych. Musimy inwestować w takie zbiorniki jak Racibórz Dolny i korzystać z możliwości jakie daje naturalna retencja, która pomoże zatrzymać choć część opadów w ziemi. Czasami nawet kilkadziesiąt centymetrów wody decydowało o skuteczności tradycyjnej infrastruktury. (16/09/2024)³³

2.8. Fakt, nie opinia

Frazem kończy wpis, wyrażając kategorię sądu jego autora (niekiedy z odcieniem ironii).

- (32) @SosnierzTv Replying to @bialemieso
Dziecko jest przyszłym dorosłym. *Fakt, nie opinia*. (06/10/2020)³⁴
- (32) @PirateKing39
Morawiecki by sobie poradził z tym kryzysem lepiej. *Fakt, nie opinia*. (16/09/2024)³⁵

2.9. Czego nie rozumiecie

Frazem ten jest używany jako podsumowanie przytaczanej zwykle w skróconej / przeredagowanej formie czyjejs wypowiedzi lub czyjegoś poglądu jako wskazanie na jej absurdalny i/lub wewnętrznie sprzeczny / niespójny charakter. Przytoczmy przykład, będący komentarzem do krótkiego filmiku, w którym Krzysztof Śmiszek odpowiada na pytanie Bogdana Romanowskiego dotyczące Roberta Biedronia:

- (33) @KONFEDERACJA
Biedroń nie zrezygnuje z latania, bo mu jest potrzebne i ten sam Biedroń głosuje za

³² Dostępne na: <https://niezalezna.pl/polska/wydarzenia/4-lata-temu-zielinska-grzmiala-o-niszczeniu-prz-rodry-zbiornikami-co-powie-teraz-w-dobie-powodzi-sonda/526684> [Data dostępu: 29/09/2024].

³³ Dostępne na: https://x.com/Ula_Zielinska/status/1835448806017835011 [Data dostępu: 22/09/2024].

³⁴ Dostępne na: <https://x.com/SosnierzTv/status/1313407126937767940> [Data dostępu: 22/09/2024].

³⁵ Dostępne na: <https://x.com/PirateKing39/status/1835735976804499526> [Data dostępu: 28/09/2024].

zakazem aut spalinowych, bo wg niego nie są one nam potrzebne i możemy sobie poszukać innego transportu. *Czego nie rozumiecie?* (20/01/2024)³⁶

Ta i inne odtwarzalne jednostki mogą być używane regularnie i stać się w ten sposób znakiem rozpoznawczym konkretnego autora. Omawiany frazem w nieznacznie zmodyfikowanej formie pełni taką funkcję w tweetach prof. Adama Wielomskiego – znanego politologa, publicysty i komentatora życia politycznego:

(34) @PPolityce

W Polsce osiedlanie imigrantów propagują głównie świetnie sytuowani finansowo lewicowi liberałowie, którzy nigdy nie spotykają imigrantów na swoich ogrodzonych i strzeżonych osiedlach. *I czego nie rozumiecie?* (20/07/2024)³⁷

Regularne używanie tego frazemu wywołuje określone reakcje odbiorców, które warto wymienić i sklasyfikować:

a) Identyfikacja frazemy z autorem:

(35) @KaduceuszPolski Replying to @PPolityce

Że pozwolę sobie na użycie „wielomszczyzmu” dość częstego we wpisach pana profesora – centrolew daje za darmo pieniądze i głosi, że praca jest czymś docelowo zbędnym, skrajna prawica każe wstawać rano i zasuwać do roboty. *Czego nie rozumiecie?* (21/12/2021)³⁸

Autor tweetu wprost uznaje, że jest to frazem autorski A. Wielomskiego, określa go bowiem mianem „wielomszczyzmu”. Działa tu mechanizm przypisania autorstwa określonego, znanego i używanego już wcześniej frazemu ze względu na to, że często pojawia się on we wpisach konkretnej osoby.

b) Krytyka nadużywania frazemu – przejawia się w irytacji zbyt częstym stosowaniem danego wielowyrazowca lub niezrozumieniu jego sensu. Przytoczmy przykłady:

(36) @kozzackz Replying to @PPolityce

„*I czego nie rozumiecie?*” – jeden z głupszych i bardziej tandetnych chwytów retorycznych. (09/05/2023)³⁹

(37) @kkniekrasz Replying to @PPolityce

Czy musi Pan zawsze dodawać „*I czego nie rozumiecie?*”? To już robi się irytujące i wręcz obraźliwe. (22/02/2024)⁴⁰

(38) @steve_n_seagull Replying to @PPolityce

„*I czego nie rozumiecie?*” Ile razy jeszcze Pan to powtórzy? (17/11/2023)⁴¹

(39) @mr_fortescue Replying to @PPolityce

³⁶ Dostępne na: https://x.com/KONFEDERACJA_/status/1748652836018061679 [Data dostępu: 28/09/2024].

³⁷ Dostępne na: <https://x.com/PPolityce/status/1803717760226054152> [Data dostępu: 22/09/2024].

³⁸ Dostępne na: <https://x.com/KaduceuszPolski/status/1737921957432037661> [Data dostępu: 28/09/2024].

³⁹ Dostępne na: <https://x.com/kozzackz/status/1656031107383476242> [Data dostępu: 28/09/2024].

⁴⁰ Dostępne na: <https://x.com/kkniekrasz/status/1760643762827526352> [Data dostępu: 28/09/2024].

⁴¹ Dostępne na: https://x.com/steve_n_seagull/status/1725622257370681422 [Data dostępu: 28/09/2024].

Nie rozumiem używania frazy „*i czego nie rozumiecie*” w zasadzie w prawie każdym poście o np. obecnym rządzie, czy UE. (14/12/2023)⁴²

Skrajnym przejawem reakcji na użycie frazemu jest agresywna replika, w której omawiany wielowyrazowiec pełni funkcję okazjonalnego pseudonimu adresata:

- (40) @MarcinM69448316 Replying to @PPolityce
Profeszur „*i czego nie rozumiecie*” nie rozumie, że każde lekarstwo może mieć skutki uboczne. Ważne czy prawdopodobieństwo „zakrzepicy” jest większe niż śmierć z powodu covid? (02/05/2024)⁴³

Frazem może funkcjonować jako odtwarzalny werbalizator określonego sensu, ale również zindywidualizowana jednostka, kojarzona przez część odbiorców z konkretną postacią.

2.10. *Jeleniogórskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych*

W komunikacji w X pojawiają się również wulgarne sposoby kończenia wpisu. Jednym z nich, funkcjonującym również w postaci hasztagu jest, *jprd*, będące skróconą formą niecenzuralnego *ja pierdolę*, które „może być zarówno pozytywną, jak i negatywną oceną” (Sobczak 2020: 47). Ciekawą formą eufemistycznego rozwinięcia skrótu jest zastosowanie autentycznej nazwy firmy Jeleniogórskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych, której logotyp zawierający literowiec JPDR⁴⁴ kojarzy się z danym wulgaryzmem. Użycie nazwy Jeleniogórskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych pozwala dokonać humorystycznej eufemizacji i jednocześnie wciągnąć odbiorcę do gry słownej. Należy jednak zauważyć, że obecnie element twórczego poszukiwania przez odbiorcę jest mocno ograniczony ze względu na jego często stosowane w tweetach różnych autorów. Można zauważyć odtwarzalność i powtarzalność tej nazwy w wymienionym znaczeniu, a zatem mówić o funkcjonowaniu frazemu. Spójrzmy na przykłady użycia:

- (41) @cezarygmyz
To chyba bardziej wzruszające niż „Najsmutniejsze Boże Narodzenie” Wehrmachtu wg @onetpl czy pobyt Niemców w Zamościu. Naprawdę *Jeleniogórskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych* Gratulacje. (28/03/2021)⁴⁵
- (42) @sjastrzebowski
Gazeta Wyborcza ustaliła, że hasło „Bronimy Europę” jest faszystowskie. *Jeleniogórskie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych* jest polskie. (22/11/2021)⁴⁶

⁴² Dostępne na: https://x.com/mr_fortescue/status/1735242299343347753 [Data dostępu: 30/09/2024].

⁴³ Dostępne na: <https://x.com/MarcinM69448316/status/1785948283925569880> [Data dostępu: 28/09/2024].

⁴⁴ Dostępne na: <http://www.jpdr.pl> [Data dostępu: 30/09/2024].

⁴⁵ Dostępne na: <https://x.com/cezarygmyz/status/1376237546452221961> [Data dostępu: 28/09/2024].

⁴⁶ Dostępne na: <https://x.com/sjastrzebowski/status/1462838799382335493> [Data dostępu: 28/09/2024].

3. WNIOSKI

Przeprowadzona analiza wskazuje na to, że w dyskursie polityczny prowadzonym w języku polskim w serwisie społecznościowym X (wcześniej Twitter) widoczna jest tendencja do używania określonej liczby powtarzających się i stosowanych przez różnych użytkowników w zbieżnym znaczeniu i ze zbliżonym zamiarem komunikacyjnym frazemów. W danym artykule opisano 12 takich jednostek, przy czym należy zwrócić uwagę na ich wariantywność (szyk wyrazów, liczba komponentów, zamienność niektórych komponentów), możliwość kontaminacji oraz współwystępowania niektórych frazemów w celu wzmocnienia przekazu (np. *Tak było nie zmyślam. Potwierdzone info*), istnienie konstrukcji składniowo-leksykalnych o strukturze półotwartej, czyli takich, w których część komponentów jest stała i odtwarzalna, a część fakultatywna. W przypadku części badanych jednostek zauważalna jest dwojaka możliwość użycia – w znaczeniu dosłownym i przenośnym. Większość wskazanych jednostek ma lub może mieć odcień ironiczny i służy nie tylko do formalnego zakończenia tweetu, ale również często pełni funkcję podważenia autorytetu lub ośmieszenia adresata. Zapewne część przytoczonych frazemów była używana przed pojawieniem się w serwisie Twitter / X (frazem *Możecie hejtować* jest również popularny np. w YouTube), natomiast specyfika funkcjonowania tego medium wskazana we wprowadzeniu do niniejszego artykułu niewątpliwie sprzyja popularyzacji i utrwaleniu podanych jednostek jako werbalizatorów określonych sensów stosowanych w określonych kontekstach. Trudno jest prognozować, które z frazemów wejdą do komunikacji poza serwisem społecznościowym, na stałe wzbogacą zasoby frazematyczne języka polskiego, ale można oczekiwać, że przytoczone w niniejszym artykule, a także kolejne, nowe frazemy staną się trwałym elementem komunikacji w mediach społecznościowych. Za perspektywiczne uważam dalsze pogłębione badania ukierunkowane na ujawnienie zależności pomiędzy użyciem określonych frazemów, czy szerzej – sposobów konstruowania czy nawet powielania tweetów w zależności od udziału nadawców i odbiorców w konkretnej „medialnej wspólnocie komunikacyjnej” i posługiwania się przez nich konkretnym mediolektem (termin za: Skowronek 2024: 80).

LITERATURA

- Bralczyk, Jerzy (2005), *Leksykon nowych zdań polskich. Od lat 70. do dziś*, Warszawa, Świat Książki.
- Chlebda, Wojciech (2020), „Reprodukowalność, reprodukcja, reprodukt”, w *Frazeologia a reprodukowalność w teorii i w praktyce komunikacyjnej. Problemy – metody analizy*, Chlebda, Wojciech & Tarsa, Jadwiga (red.), Białystok, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, s. 27-50.

- Chlebda, Wojciech (2020), „Idiomykon 4: gdzie jesteśmy, dokąd zmierzamy (i parę zdań o tym, skąd przychodzimy)”, w *Podręczny idiomykon polsko-rosyjski*, Chlebda, Wojciech (red.), Opole, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, s. 9-38.
- Kiklewicz, Aleksander (2020), *Fenomeny komunikacji (normy i dewiacje w zachowaniach językowych)*, Olsztyn, Centrum Badań Europy Wschodniej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.
- Lakomy, Mirosław (2014), „Tweety na szczycie. Polityka responsywna”, *Studia Medioznawcze*, 57(2), 153-164.
- Loewe, Iwona (2023), „Multimodalne przekazy mediów masowych i społecznościowych. Porównawcze studium przypadku”, *Prace Językoznawcze*, 25(3), 211-228.
- Maguś, Wojciech (2018), „Donald Trump kontra media”, *Res Rhetorica*, 5(2), 14-28.
- Olczyk, Adam (2017), „Czym jest hejt? Kilka słów o werbalnej nienawiści”, w *Hejterstwo. Nowa praktyka kulturowa? Geneza, przypadki, diagnozy*, Dynkowska, Julia, Lemann Natalia, Wróblewski Michał & Zatora, Anna (red.), Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, s. 25-38.
- Rak, Maciej (2020), „Serwis YouTube jako źródło najnowszej polskiej frazematyki”, w *Novoe v ruskoi slavânskoj frazeologii*, Arhangel'skaâ, Alla (red.), Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, s. 177-80.
- Skowronek, Bogusław (2024), *Mediolingwistyka dekadę później*, Kraków, Uniwersytet Pedagogiczny.
- Sobczak, Barbara (2020), „O funkcjach hasztagu na Twitterze”, *Poradnik Językowy*, 4, 35-50.
- Wabnic, Kamil (2021), „Znaczenie i pochodzenie frazemu 'kto [...], ten się w cyrku nie śmieje'”, *Oblicza Komunikacji*, 13, 115-131.

© Bogumił Gasek, 2024.

Llevat que s'hi indiqui el contrari, els continguts d'aquesta revista estan subjectes a la [licència de Creative Commons: Reconeixement 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)